

Industriebeleid en marktdynamiek

In een vorige economisch moeizame periode, in de jaren tachtig van de vorige eeuw, is actief overheidsbeleid gevoerd om de industrie, en meer in het bijzonder een aantal grote bedrijven waar ontslagen dreigden, te sparen. De dynamiek van de in dit geval zich consoliderende markt werd actief tegengewerkt door te proberen bedrijven als RSV op kosten van de belastingbetaler te laten overleven. Uiteindelijk gaan dergelijke bedrijven vaak alsnog failliet en leidt dergelijk industriebeleid ook tot financiële drama's. Hierop volgde een periode waarin de Nederlandse overheid, meer dan die in menig ander land in Europa, de markt haar gang heeft willen laten gaan. Introduceren van marktelementen in bijvoorbeeld zorg, energievoorziening en openbaar vervoer hebben wisselend succes gehad. De dienstverlening is niet verbeterd, terwijl over de prijsontwikkeling niet veel te zeggen is door het afwezig zijn van een *counter factual*. Nu er weer een aantal grote bedrijven in problemen zijn, wordt weer vaker over industriebeleid gesproken. Onder het mom van innovatiebeleid wordt ervoor gepleit publieke middelen in te zetten om bijvoorbeeld met het starten van een researchcampus hoogwaardige werkgelegenheid te behouden die zou verdwijnen bij sluiting van Organon en Abbott.

De vraag is of industriebeleid mogelijk is waarbij met de markt mee wordt bewogen, een markt-plus vorm van beleid die innovatieve ontwikkelingen die zich op een markt kunnen voordoen, bevordert terwijl andere marktontwikkelingen niet actief tegengehouden worden. Wanneer inspiratie uit de innovatieliteratuur wordt gehaald, lijkt dit wel mogelijk. Ingaan tegen onomkeerbare marktontwikkelingen is onzinnig. Wanneer een markt die met name uit grote spelers bestaat verder consolideert, zal het willen redden van een relatief kleine speler een financieel zwart gat blijken; er gaat wel geld in maar er komt niets terug. Bedrijven in een laat stadium van een industrielevenscyclus (Malerba en Orsenigo, 1997) moeten intussen op eigen kracht kunnen voortbestaan of kunnen beter verdwijnen. In een beginfase van een industrielevenscyclus is er sprake van veel dynamiek en dienen bedrijven belangrijke strategische keuzes te maken. Een overheid kan hier, met relatief beperkte middelen, een beslissende factor zijn. In die beginfase, voordat een dominant ontwerp ontstaat, zijn vooral veel product-innovaties te verwachten (Klepper, 1996). Een kritische, concurrerende thuismarkt helpt bedrijven, zoals de mediasector in Nederland laat zien (Dolfsma en Nahuis, 2005). Het zijn dan vooral kleine bedrijven die voor dynamiek zorgen (Dolfsma en Van der Panne, 2008). Deze bedrijven hebben behoefte aan relatief generieke kennis van zowel bedrijfsmatige als technische aard (Audretsch en Feldman, 1996). Met generiek overheidsbeleid kan hierin voorzien worden.

Een advies aan beleidsmakers is om bij industriebeleid de aandacht te richten op sectoren in een beginfase van een cyclus, en met name om kwalitatief hoogwaardig ondernemerschap te stimuleren, in het bijzonder door ondernemende recidivisten (Gompers *et al.*, 2006). Stimuleren van spin-offs, zodat bij grote bedrijven

ongebruikte kennis te gelde gemaakt wordt, is een ander voorbeeld van industriebeleid dat de dynamiek van de markt gebruikt. Een nieuwe industrielevenscyclus, typisch in tijd en plaats geconcentreerd (Dosi *et al.*, 1988), kan met gericht beleid eerder mede in Nederland starten. Vooral wanneer kennis makkelijk uitgewisseld wordt tussen institutioneel gescheiden kennisvelden, enerzijds, of tussen domein van ontwikkeling en domein van toepassing anderzijds, kan kennis ongebruikt blijven (Levinthal, 1998). Hoezeer bijvoorbeeld ook op valorisatie ingezet wordt: economisch nuttige kennis kan bij universiteiten blijven liggen. De afstand tussen universiteit en economie is in Nederland relatief groot (Leydesdorff, 2006). Al te zeer bij universiteiten inzetten op vermarkten, gebaseerd op verleende patenten, als methode van kennis valoriseren, waar het Ministerie van Economische Zaken op aanstuurt, kan echter te eenzijdig zijn omdat dat veel economisch relevante kennis en activiteiten negeert (Fini *et al.*, 2010). Niet alle kennis is patenteerbaar, en soms is het beter om patenteerbare kennis juist niet te patenteren omdat die kennis daarmee in het publieke domein komt en dan door anderen gebruikt kan worden. Industriebeleid waarbij sommige ontwikkelingen in de markt worden bevorderd en andere niet actief worden geremd, is mogelijk, en hoeft niet uit te monden in een situatie waarbij veel geld in een aantal grote bedrijven wordt gepompt in een vergeefse poging marktprocessen te keren. Zonder met zeer specifiek beleid in willekeur verzeild te raken, kan toch beleid worden gevoerd dat industrieën stimuleert.

LITERATUUR

- Audretsch, D.B. en M.P. Feldman (1996) *Innovative clusters and the industry life cycle*. *Review of Industrial Organization*, 11(2), 253–273.
- Dolfsma, W. en G. van der Panne (2008) *Currents and sub-currents in innovation flows*. *Research Policy*, 37(10), 1706–1716.
- Dolfsma, W. en R. Nahuis (2005) *Media & Economie – Preadviezen*. Den Haag/Amsterdam: BNG & KVS.
- Dosi, G., C. Freeman, R.R. Nelson, G. Silverberg en L. Soete (1988) *Technical change and economic theory*. London: Pinter.
- Fini, R., N. Lacetera en S. Shane (2010) *Inside or outside the IP system? Business creation in academia*. *Research Policy*, 39, 1060–1069.
- Gompers, P., A. Kovner, J. Lerner en D. Scharfstein (2006) *Skill vs. luck in entrepreneurship and venture capital: evidence from serial entrepreneurs*. *NBER Working Papers*, 12592.
- Klepper, S. (1996) *Entry, exit, growth, and innovation over the product life cycle*. *American Economic Review*, 86(3), 562–583.
- Levinthal, D. (1998) *The slow pace of rapid technological change: gradualism and punctuation in technological change*. *Industrial and Corporate Change*, 7(2), 217–247.
- Leydesdorff, L. (2006) *The knowledge based economy*. Boca Raton: Universal Publishers.
- Malerba, F. en L. Orsenigo (1997) *Technological regimes and sectoral patterns of innovative activities*. *Industrial and Corporate Change*, 6(1), 83–117.

WILFRED DOLFSMA

Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen

De redactie behoudt zich het recht voor inzending voor de rubriek mening te wijzigen, in te korten, aan te passen of te redigeren ten behoeve van de leesbaarheid en argumentatie. DS 1916